

Potentialer i ny mesterlære

Ved Jane Jakobsen

jsjakobsen@mail.dk

Ny mesterlære – stærkt gået

13 fortællinger fra praksis. 2008

Hvorfor og hvordan

- De velfungerende og dygtige – på sig selv? på ord eller praksis?
- Mine kilder: kontaktlærere der ser muligheder
- Samtaler med elever og mestre
- Kriterier:
 - Afsluttet ny mesterlære
 - Forskellighed: geografi, branche, eksamen, afklaret, uafklaret, alder, etnicitet, køn, performance

Fællestræk – for nymesterlærlinge

- Skoletræt – det kan man jo blive
- Motiveret for at arbejde
- Trives med GAFL (gensidigt ansvar for læring)
- Vise at de kan og dur
- Tør tage chancen eller selv skabe den
- Vokser med ansvaret
- Stolt af deres erhvervsuddannelse

...og for nymestermestrer

- Små og mellemstore, ofte ejerledet
- Er ansvarshavende og ofte selv oplærere
- Tager oplæringsansvaret alvorligt
- Tør være voksne med kant
- Ser den enkelte elev og potentiale
- Har forskellig grad af kritisk holdning til skolen som system: for længe om at tage action, for lidt erhvervsmindet, for misforstået tolerante

Hvad driver dem ?

De unge og mestrene

Målbevidste unge

- ”Jeg skulle bare ikke i skole igen efter 9. klasse, så jeg ledte efter arbejde, så stod der noget om ny mesterlære. ” (ms produktionsvirksomhed/smedelærling)
- ”En dag spurgte jeg ejeren, om han ikke skulle bruge en i butikken. Det var så en lærling, han manglede, om jeg var frisk på det? Han mente det virkelig, og jeg ku
- ’ bare mærke, nu fik jeg chancen for at lave noget af det jeg hele tiden har villet.” (Bileksperten/salg)

Fordi det er her det rykker....

- ”Fordelen ved ny mesterlære er, at du kan komme ud i virksomheden med det samme, hvis du er skoletræt og ikke gider det der. Det er ikke sikkert du bliver en bedre maskinarbejder af det. De almindelige grundforløbselever bliver jo også gode, når de for alvor kommer ud og arbejder med tingene i virksomheden – det er her det rykker (lærling i lille produktionsvirksomhed, et tidligere frafald i praktikken fra anden uddannelse)

En sej gut som mester ser

- ”Jeg har altid haft problemer med skolen og fravær. Til sidst gik det helt galt. Jeg var slet ikke på samme niveau som mine klassekammerater og kunne ikke følge med. Jeg var der jo også så sjældent – og sad ude hele tiden. Der skulle virkelig ske noget. Jeg ville ha’ en uddannelse og videre med mit liv..... (dengang 14 år, dansk på 4.klasses niveau)
- ”På en måde var det ham, der valgte os, siger mester, den der seje vilje gjorde indtryk, drengen ville bare det her.” (Mester)

Bredde og fleksibilitet

- De faglærte i dag er mere ensrettede i deres profession. Tidligere kunne medarbejderne meget mere forskelligt. Her synes jeg, at vi små virksomheder kan lære lærlingene en del. Det kræver høj grad af fleksibilitet at være en mindre ordreproducerende virksomhed, og to dage er sjældent ens. (mester i lille produktionsvirksomhed)

Mester om læring og personlig udvikling

- Reelt er mesterlæren jo en kombination af faglighed og dannelse, hvor man både skal lære at stå til ansvar over for andre end sig selv og lære det fag, man har valgt. Og samtidig lære at forstå de grundlæggende principper i de regler der ligger på arbejdsmarkedet. (Mester for smedelærling ms produktionsvirksomhed)

Mester med fremtidsvision

- Arbejde i dag er jo ikke kun arbejdet, og vi vil gerne være med til at sætte præg på det vores elever lærer og vise den enkelte elev, hvad vi synes er vigtigt. Det kræver, at man selv vurderer hvor man vil hen med lærlingen, og hvad man gerne vil lære dem ud over det at være faglig. Tænk, hvis vi kan stimuleret lysten til at lære på længere sigt – gennem livet. (malermester)

Og han gør hvad han siger...

- Vi (2 firmaer) startede med at samle de 4 lærlingene en dag om ugen, men fandt hurtigt ud af at det var for meget for dem. 80 % skulle være læring i praksis og resten teori, så det blev 4 timers direkte undervisning om ugen. Vi har sat timer af og kigget lidt på, hvad vi synes de unge mangler, når de kommer til os fra skolen.
(Malermester)
- Undervisningen i firmaet gav mig en helt anden måde at lære på, fordi vi sad i en lille gruppe med 4 lærlinge og de 2 mestre. Det blev meget mere koncentreret, end hvis man sidder på skolen. Her var der tid til at lave tingene og prøve noget af. Mestre var med i det, og der var svar på spørgsmål hele tiden.
(Malerlærling)

Ikke kun for de blå øjne

- ”Drengen havde jo søgt flere lærepladser, men mange værksteder vil kun have lærlinge ind, hvis de har skoleforløbet, så det var afslag på afslag. Vi kunne se at der var potentiale i ham. Han kendte fagsproget og havde håndlaget – han vidste hvordan en skruetrækker skal vende.”
(tidl. Skoletræt arbejdsdreng – nu i lære som lastvogsmekaniker – kontaktlæreren skabte forbindelsen)
- ”Dan var her en tid som arbejdsmand, hvor jeg kunne se, at håndlaget var i orden, og som lille virksomhed, kan vi give ham nogle rammer og udfordringer han har brug for og trives i. Som mester har man også en mentorrolle. Det valgte jeg bevidst.” (ung rod med rod i familieforhold – nu i tømrerlære)

Om skolen

Elev og mester

Når skolemiljøet strammer for eleverne

- ... startede på læreplads. Så skulle jeg ind på grundforløbet i de der 20 uger. Efter 5 uger var jeg parat til at opgive det hele. Jeg har aldrig været skoletræt eller sådan før, men der faldt jeg bare ikke til. Jeg følte mig malplaceret mellem de der 16-17-årige knægte, der brugte tiden til at søge musik på nettet og fnise i timerne, og så faldt jeg bare i... (24 år, indvandrer med gymnasiebaggrund. Faldt fra, men mester tog ham retur i nm som pladssmed)

Skolen – hygge, men

- godt at være sammen med ligesindede

- ”Jeg vidste ikke, hvad ny mesterlære var, og hvad jeg gik ind til. Kun at der var mindre skolegang så jeg slap for de obligatoriske 20 uger. Det var jeg kørt sur i, og var sikkert stoppet. Nu har jeg været inde på teknisk skole i 8 uger, og det var nok, selvom det også var fint at komme på skolen. Mest fordi det var helt nyt og spændende – og så er det ren hygge.

Det at man allerede havde nogle erfaringer med fra sit arbejde, gav hurtigt et fællesskab i klassen - vi var stort set på samme niveau. Godt nok havde nogle været arbejdsmænd i længere tid og kunne mere, men f.eks. skulle alle bare lære at tegne.” (tømrerlærling)

Virksomhedernes holdning til samarbejde og oplæring

- Virksomheden får mere information – det har været utrolig rart. Og så er det godt at lærlingene er mere herude i værkstedet, **hvor jeg har bedre føling med hvad niveau de er på.** (mester for pladesmed)

Læring i virksomheden

De unge og mestrene

Ny mesterlærling

- Praktikstedernes/mesterlærens læringsmæssige potentiale beror bl.a. på den faglige selvforståelse eleverne har koblet sig identitetsmæssigt på. **Abdul:** Ikke bare lærling – ny mesterlærling....., **Ronnie:** det giver mening – **Alexander:** taler om sit fag fleksibiliteten i den lille virksomhed (det nævner mange) **Kaspers mål mod maskinmesteren, Nikolaj etc...**
- Mesterlæretænkningen vægter at man har brug for andres erfaringer for at kunne lære noget og skal derfor også kunne indgå i samspillet (**Kasper: du skal spørge**)

Evalueringskultur

- Når lærlingene returnerer fra skolen, snakker vi altid om hvordan det er gået, og så følger vi op via den bestemte svend, der er tilknyttet den enkelte lærling. For der er mange ting der skal læres, og vi skal selv sikre at de er med hele tiden. (mester for salg/auto)

Skolemiljø vs den virkelige verden

- I ny mesterlære er du på arbejdspladsen fra dag et og får erfaringerne. Det betyder virkelig noget at de tidligt oplever, hvad det er at være i lære og arbejde i et køkken under pres. Skolerne er jo ikke meget for, at der sker noget efter kl. 16.00. - og så kommer de ud på arbejdspladsen 20 uger efter – ja eller flere - og får et chok. Du skal ud og mærke pulsen, prøve om du kan klare mosten. Det er jo en stressfaktor at være i den her branche. (mester for kokkelærling)

Mester mestrer tålmodighed

- ”Føler han sig presset mister han overblikket og opgiver. ”Men han er god til at melde klart ud – ja vi kan da hører det 😊.... så får han et par råd om, hvordan det kan gribes an og kommer hurtigt på sporet igen. Han lærer det jo ikke ved, at vi løser problemerne, men vi får heller ikke noget ud af at rende og skælde hinanden ud.”

(mester/lastvogsmekaniker)

Direkte på opgaven giver bredde

- I værkstedet giver vi lærlingene hele opgaven og kontrollerer bagefter. Det hænder da, at tingen skal laves om nogle gange, men så har de lært det. På den måde øver de sig samtidig i at strukturere deres arbejde og planlægge, hvordan opgaven skal gribes an. De får en del forklaringer undervejs. Det vigtigste er at finde balancen mellem, hvor det er for svært og for let. Udfordringerne skal være tilpas.” (mester på stort autoværksted)

Vigtighed af arbejdsmiljø og opgaver

- Man skal ville det, og det finder man hurtigt ud af. Jeg var da ved at smide det væk nogle gange i starten, og kan stadigvæk have sådan en dag – men ikke mere end man oplever andre steder. Det der gør, at man holder fast er arbejdsglæden, stemningen her, at vi har respekt for hinanden. Og så de mange varierede opgaver. (kokkelev)

Stadier af refleksion

- Jeg havde kun 8 klasse, og fik dispensation fordi mester gav mig en læreplads. Så startede jeg i mesterlære. Det er sært. Jeg kunne slet ikke noget i skolen, men jeg har allerede lært så meget her. (cykelmekanikerlærling)
- Og det er en suveræn mester. Jeg har lært mere efter jeg er kommet herud end jeg kunne før - det må jeg sige. (salg/Bilexperten)

Refleksion på distance

- ”Når jeg mærker, at jeg ikke gider, så siger jeg bare til mig selv, det er okay mand, jeg skal og jeg vil. Det er bare med at få det overstået. Jeg tror det er koncentrationen, der er problemet. Bliver man fanget af noget andet, går det galt. Så siger man til sig selv, nej du skal fandeme videre, det her går ikke. Når jeg gør det, så kommer der to mure for ørene og så skal jeg bare ha' læst det her - og så kan jeg godt. Jer har købt en bog...” (Bileksperten/salgselev på 24 med flere mislykkede skoleforsøg)

Faglig læring kræver personlig udvikling

- Det har krævet noget af mig, som jeg ikke tror jeg var forberedt på. Der var også noget modgang på et tidspunkt. Det har jeg lært meget af.

Nu forsøger jeg at tage tingene som de kommer og arbejder med det der skal gøres. Hvis man ikke selv viser at man gerne vil lære noget, så får man ikke den samme hjælp som jeg synes jeg får nu. Der er hele tiden gode råd og hjælp, og jeg er rigtig glad ved faget og arbejdspladsen i dag.” (smedelærling 17 år.)

Skole vs oplæring

- ”Jeg har fået det meste oplæring i praksis. Det er da en klar fordel at jeg ved, hvad læreren snakker om på handelsskolen. Mange af tingene kan man i forvejen, man får så tydeliggjort, at man ved det og hvorfor det virker. Så kan man tage det med tilbage og bruge det i butikken. Men de fortæller det godt nok på en helt anden måde i forhold til, hvad vi gør i praksis, så reelt lærer vi tingene på to måder.” (SuperBest/lærling)
- ”Selvom det er mesterlære, sælger du ikke bil fra dag et. Det handler om at lære det praktiske papirarbejde. Få en ide om hvordan hele forretningen fungerer med afdelinger/underafdelinger, arbejdsgange m.m. På den måde bliver man også forberedt på kundernes spørgsmål.” (Autoforhandler/salg lærling)

Så hellere flytte bananer

- Det handler jo ikke om, at vi ikke bruger hovedet her – og i øvrigt er der mange ting med økonomi og it vi arbejder med, og som de ikke lærer på gymnasiet. Der er hele tiden spændende opgaver i butikken, og for mig giver det rigtig meget at få mere ansvar her. Det er virkelig med til at anspore mig.” (SuperBest/lærling)

Mester lærer også

- Skolen fortæller også, at eleverne kan meget, når de er i praktikken samtidig. Det virker! Som kontaktlæreren siger. Det er sjovt at komme tæt på skolen, så ser man jo at nogle af tingene i undervisningen ikke er fulgt helt med udviklingen i butikkerne, **men man opdager, selvfølgelig også nye ting, man selv kan bruge.** (Super Best/mester)

Vi lærer noget om os selv

- For os har det været meget positivt at følge Nikolaj, og de muligheder det har givet os for at sætte vores præg på uddannelsen. Vi er reelt blevet overraskede over, hvor meget vi kommer i dybden i dagligdagen. Det samme kan vi se på IT siden, hvor han som handelselev her får en noget mere kommerciel indgang med IT end han har med fra det almene gymnasium. Han lærer meget her – fordi han også vil det. (Autoforhandler/salg mester)

Fortsætter de?

JA

Nu kører det

- ”Jeg er ret glad for, at det blev ny mesterlære og ikke hele grundforløbet på skolen, og jeg er ikke den eneste. Alle dem jeg har talt med på hovedforløbet, har været meget tilfredse med deres mesterlære.”

Fremtiden på Hovedforløb

- Nu er jeg på 1. hovedforløb, hvor vi på samme måde er fælles, fordi vi alle sammen har arbejde. Skoleforløbet var heldigvis også skruet fint sammen denne gang, det var kort og mere afvekslende, undervisningen og formen ok. Jeg har det helt fint med det". (Lastvognsmekaniker/nml)

.....

- ” Jeg fortsætter – ny mesterlære har fungeret godt for mig, og hovedforløbet skal bare gennemføres. Her lærer vi noget, vi aldrig kan få på skolen. Jeg kan godt li at arbejde med tingene rigtigt ude på pladserne. Jeg arbejder meget sammen med svendene og med mester ind imellem. ” (Tømmerlærling)

Fortsætter ny mesterlære?

Ja....., men

Men skoler og udvalg skal oppe sig

- Hver 3. elev på malerne forsvinder, og jeg synes mesterlæren er et godt tilbud for de skoletrætte. Alligevel gøres der ikke mere for at få flere mestre med – f.eks. gennem information. Udbredelsen af mesterlæren påvirkes nu en gang af viden. Hvor mange mestre kender overhovedet til det her?

(malermester)

Virksomhedens ansvar

- Virksomhederne skal også oppe sig, når de udlærer. Der er jo gode arbejdstider og langt bedre lønninger i det her erhverv end i mange andre erhverv. Alligevel er der skræmmende mange på hovedforløbet, der snakker om, at de ikke gider faget bagefter. Hvis arbejdet er meget ens og programmerne er lavet, så kan de godt miste modet på det i læretiden. De kan sagtens være gode, men det hjælper jo ikke, hvis de taber lysten. (mester lille produktionsvirksomhed)

Til eftertanke....

Den faktiske gennemførelse af
vekseluddannelsesprincippet er bestemt
ikke en solstrålehistorie, snarere et princip
til evig debat.